

Konstnärernas Riksorganisation.

Till:

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar – Från kris till kraft, SOU 2021:77

Diarienum: Ku2021/02071

Datum: 2022-02-16

Remissvar – Från kris till kraft (SOU 2021:77) från Konstnärernas Riksorganisation

Konstnärernas Riksorganisation är en yrkesorganisation som företräder drygt 3400 professionella bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer, sluter avtal för våra medlemmars räkning och företräder dem i kulturpolitiska sammanhang och det offentliga samtalet.

Vi i Konstnärernas Riksorganisation har mottagit utredningen Återstart för kulturens betänkande *Från kris till kraft* (SOU 2021:77) och avger härmed våra synpunkter.

Vi inleder med ett avsnitt om pandemins konsekvenser för bild- och formkonstnärerna och vår syn på utredningen och avger sedan våra kommentarer till utredningens förslag.

Med vänliga hälsningar

Sara Edström, riksordförande för Konstnärernas Riksorganisation

Linda Marie Karlsson, vice riksordförande för Konstnärernas Riksorganisation

Konstnärernas Riksorganisation

Hornsgatan 103

117 28 Stockholm

E-post: kro@kro.se

Telefon, växel: 08-54 54 20 80

Webb: www.kro.se

Bild- och formkonstnärernas situation i pandemin

Den pågående corona-pandemin har haft långtgående negativa konsekvenser för de professionella bild- och formkonstnärerna. När uppdrag som bild- och formkonstnärerna är beroende av för sin försörjning inte har kunnat genomföras som en konsekvens av pandemin och de restriktioner som den medfört, har det i praktiken inneburit ett slags näringsförbud, ett ordval som också används i utredningen. Att denna grupp av konstnärliga professionella utövare redan innan pandemin var en särskilt utsatt grupp inom den bredare konstnärgruppen med de allra lägsta inkomsterna och med dålig tillgång till trygghetssystemen, har gjort situationen extra svår.

Tidigt i pandemin gick vi ut med en enkät till våra medlemmar där vi frågade dem hur de drabbats av pandemin. Den 7 april 2020 hade 1046 personer svarat, varav 257 konsthantverkare, 84 formgivare och 691 bildkonstnärer (9 svarade ej på frågan om yrkesroll). 86% uppgav att de redan förlorat intäkter direkt eller indirekt på grund av coronaviruset eller befarade att framtida uppdrag skulle äventyras.¹

När vi följde upp med en ny enkät som avslutades den 27 oktober 2020 och där 297 personer svarade, blev det förkrossande tydligt hur hårt krisen slagit mot bild- och formbranschen. Endast 21% av de svarande hade överhuvudtaget sökt Konstnärsnämndens krisstipendium våren 2020, och bara drygt 3% av de svarande hade sökt krisstöd från Kulturrådet. 62% av de som inte sökt något stöd bedömde att de inte uppfyllde kraven och knappt en fjärdedel uppgav att de saknade sådana avtal som krävdes för ansökan.

Trots att hela 87% av respondenterna i den andra enkäten uppgav att de bedrev sin verksamhet som enskilda näringsidkare och 7% i aktiebolagsform så uppgav 83% att de inte kunnat ta del av något som helst av regeringens krisåtgärder som riktar sig till företagare. Knappt 2% har kunnat nyttja möjligheten till korttidsarbete (tidigare benämns permittering), och bara 1% av omställningsstödet. Bara 32% var medlem i en A-kassa sedan innan 1 mars 2020 och ytterligare 8% blev medlemmar efter det datumet, men bara 3% kunde använda sig av de förändrade reglerna för A-kassa. Det näringslivsstöd som nått flest av våra medlemmar är hyresnedsättningar, men där uppger ändå inte mer än 8% att de fått sådan hjälp.²

Även de regionala krisstöden har missgynnat bild- och formområdet. Av de regionala krisstöd som gick ut 2020 gick bara 4,9 % till professionell bild- och formverksamhet,

---

1 Konstnärernas Riksorganisation, *En lägesrapport från bild- och formkonstnärerna i coronatider*, hemsidesartikel, <<https://kro.se/nyheter/en-lagesrapport-fran-bild-och-formkonstnarerna-i-coronatider/>>.

2 Konstnärernas Riksorganisation, *Hur mår vi nu? Lägesrapport 2 från bild- och formkonstnärerna i coronatider*, hemsidesartikel, <<https://kro.se/nyheter/hur-mar-vi-nu-lagesrapport-2-fran-bild-och-formkonstnarerna-i-coronatider/>>.

och flera regioner använde 0% av det regionala krisstödet till detta. Det är också stora skillnader mellan regionerna. Region Kalmar lade hela 36,7 % på professionell bild- och formverksamhet medan Gotland satsade 100% av det regionala krisstödet på museiverksamhet och kulturmiljöarbete.³

Även inom gruppen bild- och formkonstnärer har stöden slagit väldigt olika. När regeringen satsade 50 miljoner kronor på inköp av samtidskonst så gick hälften till Moderna Museet och hälften till Statens Konstråd, medan inköp av samtida formgivning och konsthantverk glömdes bort, ett uppdrag som annars borde ha gått till statliga Nationalmuseum.

Vår syn på utredningen

Utredningen är mycket viktig, inte bara för att återstarta konstlivet utan också för att den innebär en möjlighet att göra en bred översyn av bild- och formkonstnärernas villkor och utvecklingsmöjligheter i landet. Utredaren konstaterar återkommande att bild- och formsektorn har en svag infrastruktur och vi har redan nämnt att utövarna har bland de lägsta inkomsterna av alla konstnärsgupper i landet, att de i många fall står utanför trygghetssystemen och kan inte ta del av näringspolitiska åtgärder på grund av att de driver sina verksamheter som enskilda firmor med låga omsättningar. Detta är ohållbart och fullständigt oacceptabelt. Det är kort sagt en situation som måste åtgärdas.

Det är av största vikt att göra en översyn över hela bild- och formområdet och bild- och formkonstnärernas situation i synnerhet och vidta relevanta åtgärder för att förbättra situationen.

Vi bedömer att utredningens analys av nuläget för det mesta är träffsäker och relevant, men vi beklagar att det saknats representanter för bild- och formkonstnärerna bland utredningens experter. Med en sådan representation skulle analysen kunnat bli än mer djuplodande och åtgärderna mer träffsäkra.

Vi vill inskräpa att det måste finnas representanter för bild- och formkonstnärerna med som experter i utredningar som berör bild- och formområdet.

Vi instämmer i många delar av den analys som utredningen lägger fram men har däremot många synpunkter på hur man ska kunna komma till rätta med de strukturella problemen som utredningen belyser och ställer oss frågande till flera av satsningarna som utredningen föreslår, där vissa satsningar tycks helt oproportionellt stora i relation till andra som har lika stora, eller till och med större, behov.

---

3 Kulturrådet, *Regionalt krisstöd*, rapport, 15 juni 2021, tabell 3 och 4.

Skäliga ekonomiska och sociala villkor är en förutsättning för ett vitalt konstliv

Bild- och formkonsten är viktig för medborgarna

Det finns ett stort och brett intresse för den samtida konsten i Sverige. Det visar den statistik som tas fram av myndigheter som till exempel Kulturanalys eller Konstnärsnämnden. Tyvärr är bristen på återkommande statistik för bild- och formområdet ett stort problem vilket innebär att en del data inte uppdaterats på flera år.

Myndigheten för Kulturanalys rapporterade att det 2019 gjordes ca 19 miljoner museibesök i Sverige 2019 där gruppen museer med konst som huvudsamling utgör 13%.⁴

När kulturrådet gjorde sin översyn av MU-avtalet som reglerar konstnärers ersättningar vid utställningar skickade man ut en enkät till 523 utställningsarrangörer varav 163 kommunala, 181 ideella och 42 statliga.⁵

Vår rapport *Konstbranschen i siffror 2021* rapporterar att det fanns 757 konsthandlare och gallerier i Sverige 2020 och ca 648 konstföreningar 2019.⁶

I Myndigheten för kulturanalys rapport *Kulturvanor 2020* framgår att intresset för bild- och formkonsten har hållit i sig även under pandemin. 33 procent av de som svarade på SOM-institutets frågor om medborgarnas kulturvanor gick på konstutställning 2020, vilket är en minskning jämfört med 2019 då andelen var 40 procent.⁷

Bättre villkor för bild- och formkonstnärerna är en förutsättning för att kunna uppfylla de kulturpolitiska målen

Bild- och formkonstnärer är en av de konstnärliga yrkesgrupper som har absolut lägst inkomster. Konstnärsnämndens rapport "Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor" (2016) visar att den sammanräknade medianinkomsten före skatt, inklusive sidoarbeten år 2014 var 13 138 kr i månaden för bildkonstnärer och 12 919 kr i månaden för konsthantverkare/formgivare/designers. Det kan jämföras med hela befolkningen vars medianinkomst samma år var 24 172 kr i månaden före skatt. Bild och formkonstnärernas medianinkomst är också bland de lägsta av alla konstnärsgupper.⁸

4 Myndigheten för kulturanalys, *Museer 2019*, rapport, 2020, s.15.

5 Kulturrådet, *MU-avtalet*, rapport, 2021-10-04, s.7.

6 Konstnärernas Riksorganisation, *Konstbranschen i siffror 2021*, rapport, s.9. 2022-02-10.

7 Myndigheten för kulturanalys, *Kulturvanor i Sverige 2020*, rapport, 2021, s.12.

8 Konstnärsnämnden, *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor*, rapport, 2016, tabell 4, s. 20.

Utredningen utgår från de kulturpolitiska målen i sin analys, det vill säga att ”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling”. Vi vill inskräpa att bättre ekonomiska och sociala villkor är en mycket viktig förutsättning, inte bara för att de kulturpolitiska målen skall kunna nås, utan för att yttrandefriheten innefattande den konstnärliga friheten, ska uppnås och upprätthållas.⁹ Utan goda villkor för bild- och formkonstnärerna kan de inte vara den dynamiska, utmanande och obundna kraften, vilket också påverkar medborgarnas möjligheter att ta del av konst, och den konstnärliga kvalitet som är tänkt att prägla samhällets utveckling.

Genom goda villkor och förutsättningar som gör det möjligt för professionella bild- och formkonstnärerna att försörja sig på den konstnärliga verksamheten kan landets regioner uppfylla sitt särskilda ansvar enligt förordningen om stöd till regional kulturverksamhet (2010:2012) att främja en god tillgång för länets invånare till professionell bild- och formkonst.¹⁰

Många offentliga verksamheter följer FN:s globala mål Agenda 2030. Vi vill här lyfta Mål 8 under Agenda 2030 som vägledande även för goda villkor för bild- och formkonstnärer: “idag befinner sig mer än hälften av världens arbetstagare i osäkra anställningar, ofta med dålig lön och begränsad tillgång till både utbildning och socialförsäkringar. Anständiga arbetsvillkor främjar en hållbar ekonomisk tillväxt och är en positiv kraft för hela planeten”.¹¹

Genom att förbättra villkoren för bild- och formkonstnärer kan stat, regioner och kommuner bidra till att också fullgöra grundlagskraven på det offentliga att upprätthålla och skydda våra grundläggande fri- och rättigheter, däribland vår yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor.¹²

Det är mot denna bakgrund som vi analyserar utredningens förslag.

---

9 Kulturrådet, De nationella kulturpolitiska målen, <<https://www.kulturradet.se/om-oss/sa-arbetar-vi/kulturpolitiska-mal/>> , hämtad 2022-02-15.

10 Sveriges riksdag, Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet, §8.

11 UNDP Globala målen, <www.globalamalen.se>, Mål 8, hämtad 2022-02-15.

12 Sveriges riksdag, Regeringsformen, 2 kap. 1§.

Konstnärernas Riksorganisations kommentarer till utredningens förslag.

Konstnärernas Riksorganisation kommenterar här de förslag som utredningen presenterar under punkterna 7.2 – 7.10 som särskilt berör bild- och formkonstnärerna.

7.2 Förslag för kulturens återstart

7.2.1 Återstartsstipendier

Utredningen föreslår att Konstnärsnämndens anslag för stipendier och bidrag förstärks med totalt 65 miljoner kronor för åren 2022–2023 varav 30 miljoner kronor till bild- och formkonstnärer. Anslagsökningen utgår från utredarens bedömning att det kommer ta tid för kulturarbetsmarknaden att återhämta sig.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget och instämmer i att det behövs återstartsstipendier under en tid. Vi vet att det kommer att ta lång tid för branschen att återhämta sig.

Då vi uppfattar att behoven är fortsatt stora är det viktigt att det finns en beredskap att öka summan på anslaget. 30 miljoner kronor kan låta mycket men blir fördelat på många behövande bild- och formkonstnärer ändå inte mycket då de vanliga trygghetsystemen inte fångar upp dem.

Vi vill också framhålla att det är fortsatt viktigt att analysera och bevaka hur detta stöd, i kombination med alla andra stödordningar och de allmänna villkoren för konstnärer, fördelas så att det leder till reella förbättringar för bild- och formkonstnärerna och en mer rättvis fördelning av anslagen mellan olika konstområden.

Det krävs ett större grepp för att förändra rådande strukturer, och förbättra bild- och formkonstnärernas utsatta situation.

Vi såg exempel på hur snedfördelningen reproduceras i början av pandemin när direktiven till de första krisstöden missgynnade bild- och formkonstnärerna, inte minst genom att ställa krav på skriftliga avtal, och därmed inte ta hänsyn till hur utställningar och andra uppdrag avtalas inom sektorn, och dels genom att ignorera betydelsen av framtida försäljningar.¹³

---

13 Konstnärernas Riksorganisation, *Stödstrukturerna missgynnade bild- och formkonstnärerna*, 2021-10-10, <<https://kro.se/nyheter/stodstrukturerna-missgynnade-bild-och-formkonstnarerna/>>

7.2.2 Återstarts- och utvecklingsstöd för en starkare kultursektor

Utredningen föreslår totalt 225 miljoner kronor per år 2022 och 2023 i nationella bidrag för att återstarta och utveckla kulturlivet, vilket omfattar:

- 1) ett nationellt återstarts- och utvecklingsstöd där 215 miljoner kronor som tillförs Kulturrådets bidrag till allmän kulturverksamhet (anslag 1:2), och 2,5 miljoner kronor som tillförs Sametinget för att stödja samisk kultur (anslag 1:2 ap. 5).
- 2) att bidragen till regional kulturverksamhet förstärks med 100 miljoner kronor årligen 2022–2023 för utveckling och återstart, att fördelas genom kultursamverkansmodellen. Förstärkningen föreslås att bli permanent från och med 2024 (se också avsnitt 7.3.3).

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget till ett nationellt återstarts- och utvecklingsstöd som riktas till aktörer inom det fria kulturlivet, men vi är tveksamma till vissa av ändamålen som i detta läge kan verka för begränsande.

Vi stödjer också förslaget att förstärka bidraget till regional kulturverksamhet under anslag 1:6 förstärks med 100 miljoner kronor årligen 2022–2023, men är även här tveksamma till vissa av ändamålen och om beloppet verkligen räcker.

Vi anser att ändamålet att säkra överlevnad för kulturpolitiskt viktiga aktörer och stötta upp den grundläggande kulturella infrastrukturen är av yttersta vikt.

För bild- och formkonstnärer utgör infrastrukturen bland annat av produktionsplatser som till exempel kollektivverkstäder men också konsthallar, gallerier och andra typer av utställningsarrangörer, samt organisationer som arbetar med att skapa uppdrag åt konstnärer, såsom centrubildningar och självorganiserade verksamheter samt konstfrämjande verksamheter. Alla sådana verksamheter är ytterst viktiga för bild- och formkonstnärernas arbetsmarknad.

Inom ramen för kultursamverkansmodellen så är det ytterst få procent som går till professionell bild- och formkonstverksamhet. Om inte fördelningsmodellen tar ett större fokus på professionell bild- och formkonstverksamhet så kommer inte tillskottet kunna anses vara ett återstarts- och utvecklingsstöd för detta område.

Vi tycker det är intressant med ett stöd för att utveckla intäktsmodeller för digitalt kulturutbud men befarar att det kommer att ha marginell betydelse för bild- och formkonstaktörer under återstartsperioden.

Vi är frågande inför ändamålet att begränsa finansiering av produktion till ett digitalt utbud. Konstutställningar och andra utställningsmöjligheter är en viktig grund i bild- och formkonstnärernas verksamhet. Vid återstarten efter Corona måste ett professionellt förhållningssätt råda till konstnärernas utställningsverksamhet, vare sig den sker fysiskt eller digitalt.

Vi menar att skäliga upphovsrättsliga ersättningar är en förutsättning för ett hållbart digitalt utbud, och att det är av yttersta vikt att säkerställa långsiktigt hållbara licensavtal för bild- och formkonstnärerna.

Frågan om att anslaget för regional kulturverksamhet ska kunna användas för att initiera arbete med att riva hinder som bidrar till snedrekrytering i kulturlivet kommenterar vi mer ingående under avsnitt 7.9 och frågan om regional kulturverksamhet under avsnitten 7.3.3 och 7.10.2.

7.2.3 Kulturcheckar som stimulansstöd

Utredningen föreslår att 585 miljoner kronor avsätts för 2022 till kulturcheckar som ska delas ut till alla personer som är folkbokförda i Sverige över 18 år. Det blir en summa på 150 kr / person. Rent praktiskt skulle det gå till så att alla vuxna medborgaren får ett digitalt värdebevis som kan användas för kulturkonsumtion.

Vi i Konstnärernas Riksorganisation ställer oss frågande till förslaget.

Även om vi uppskattar ambitionen att med förslaget skapa folkligt engagemang för kulturlivet och bidra till breddat deltagande så är detta ett förslag som vi har svårt att se fördelarna med och som vi befarar kommer vara en kostnad som endast i liten omfattning kan få betydelse för kulturens återstart. 585 miljoner är en stor andel av återstartssatsningen och vi anser att medlen borde kunna användas till åtgärder som kommer medborgarna till del på ett bättre sätt och samtidigt stärker den grundläggande infrastrukturen för bild- och formkonstverksamhet och annan kulturverksamhet.

Vi ser också risker med att detta stöd inte alls kommer komma bild- och formsektorn till del då konsthallar, vissa konstmuseer och gallerier ofta redan har gratis inträde. Och 150 kronor räcker inte heller långt för att köpa ett konstverk, hantverks- eller designföremål. Att koppla stödåtgärder till verksamheter med vissa SNI-koder har tidigare under pandemin visat sig leda till att många utövare eller verksamheter inom bild- och formsektorn inte kunnat nås av vissa krisstöd.

7.2.4 Stärk allianserna

Utredningen föreslår att Teateralliansen, Dansalliansen och Musikalliansen förstärks genom att det statliga bidrag som Kulturrådet fördelar stärks med 30 miljoner kronor årligen under perioden 2022–2024. Förstärkningen skall användas till löner till befintliga anställda inom allianserna, underlätta etableringen för nytutexaminerade på arbetsmarknaden och kunna utöka sitt arbete med kompetensutveckling och om utrymme finns att anställa fler konstnärer inom de yrkeskategorier som i dag omfattas av allianserna. Förslaget handlar däremot inte om att bredda allianserna till att även omfatta bild- och formkonstnärer.

Konstnärernas Riksorganisation har länge framfört till regeringen att vi önskar en utredning om hur en bild- och formallians skulle kunna utformas. Vi är besvikna på att denna möjlighet inte alls tas upp i utredningen, och det stärker oss i vår uppfattning att bild- och formkonstnärerna missgynnas av de rådande stödordningarna och fortsätter att halka efter när befintliga stödordningar stärks som våra grupper inte är en del av. Vi uppmanar regeringen att rätta till de ojämlikheter mellan olika konstformer som finns inom kulturfältet.

Scenkonst- och musikalliansernas konstruktion bygger på att skapa en trygghet mellan anställningar samt kompetensutveckling. Eftersom bild- och formkonstnärernas arbetsmarknad ser helt annorlunda ut, med en dominerande andel egna företagare, så måste naturligtvis en bild- och formallians ha en annan utformning.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att:

- **frågan om en bild- och formallians utreds, antingen i en egen utredning, eller som en del av en nationell strategi för bild- och formkonsten.**
- **i väntan på att en bild- och formallians utreds, motsvarande summa som anslås till scenkonstallianserna i dag, plus den förstärkning på 30 miljoner som utredningen föreslår, anslås till stipendier för bild- och formkonstnärerna för utdelning av Konstnärsnämnden med ett liknande syfte som scenkonstallianserna har i dag, det vill säga att trygga arbetssituationen för konstnärer och att underlätta etablering.**

7.3 Långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar

Utredningens förslag under avsnitt 7.3 syftar till en långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar. Det handlar med andra ord om permanenta förstärkningar och åtgärder från 2024 som ersätter de tillfälliga återstarts- och utvecklingsstöden.

Utredningen påpekar att ”anslagen för bidrag till fria kulturaktörer och konstnärer inte räknas upp alls, vilket kontinuerligt försämrar deras villkor om urholkningen inte kompenseras med nya satsningar”.

Konstnärernas Riksorganisation vill betona vikten av att den urholkning av anslag som utredningen pekar på utreds vidare. I övrigt kommenterar vi utredningens förslag till förstärkningar nedan.

7.3.1 Stärk stödet för den fria kulturen

Utredningen föreslår att 21 miljoner kronor från och med 2024 tillförs Kulturrådets bidrag till fria aktörer inom bild- och formområdet (anslag 4:4). Varav 6 miljoner kronor ska gå till en ny stödform för samverkan mellan curators och utställningsarrangörer.

Utredningen hävdar att om arrangörerna ges bättre ekonomiska förutsättningar ökar deras möjligheter att ge skälig ersättning till konstnärer vid utställningar och andra uppdrag.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer utredningens förslag till satsning, men anser att betydligt mer medel måste till för att arrangörer skall kunna leva upp till det krav på skäliga ersättningar till konstnärer som måste vara regel för alla utställningsarrangörer med offentlig finansiering. Vi hävdar att utredningen underskattar behovet gravt.

Utredningen föreslår att nästan en tredjedel av satsningen går till ett nytt särskilt stöd för samarbeten mellan frilansande curatorer och utställningsarrangörer att fördelas via Kulturrådet. ”Syftet med det nya stödet är att stimulera utbytet mellan frilansande curatorer och utställningsarrangörer, skapa fler utställningstillfällen för konstnärer inom bild och form samt bidra till ett mer varierat utbud av utställningar i hela landet. Utställningsarrangören kan vara antingen en fri kulturaktör eller en institution med offentlig huvudman. Bidraget ska täcka kostnader för arvode, ersättningar och omkostnader till konstnärer och curator samt kostnader för produktion, teknik och transport av konstnärliga verk. Den utställande organisationen står för kostnaderna för installation, marknadsföring, lokaler och bemanning”.

Konstnärernas Riksorganisation välkomnar den nya stödordningen för samarbeten mellan frilansande curatorer och utställningsarrangörer. Men vi ställer oss tveksamma till om det i realiteten kommer att “skapa fler utställningstillfällen för konstnärer” så som det påstås och vi vill framhålla att det alltid måste vara en självklarhet att bild- och formkonstnärerna skall få skäligt betalt och det är en förutsättning för att den här typen av stöd skall kunna genomföras.

Vi anser att det behövs betydligt större satsningar för att nå upp till sådana arvodesnivåer så att konstnärer får skäligt betalt för det arbete som de lägger ned före, under och efter en utställning, det som på statlig nivå regleras i det så kallade MU-avtalet (avtalet för medverkans- och utställningsersättning). Avtalet är bindande för statliga utställningsarrangörer, vägledande för alla arrangörer med offentligt stöd samt numera också branschpraxis.

Kulturrådets översyn av MU-avtalet från 2021 visar att 76% av kommunala utställningsarrangörer säger sig följa MU-avtalet, men 44% betalar bara utställningsersättning och hela 86% uppger att de alltid eller ofta bara avtalar om miniminivåer för utställ-

ningsersättning.¹⁴ Det innebär att många utställande konstnärer sällan får ersättning för sitt arbete före, under och efter en utställning (medverkansersättning).

Enligt Konstnärernas Riksorganisation kan det inte vara acceptabelt att en uppdragstagare (medverkande konstnär) inte får ersättning för sin medverkan, oavsett om uppdraget ges av en statlig, regional eller kommunal utställningsarrangör. En offentlig aktör borde inte få bedriva en verksamhet med oskäliga villkor.

Kulturrådets översyn av MU-avtalet visar hur viktiga de kommunala och ideella arrangörerna är för mångfalden av konstnärliga utställningsuppdrag och för bild- och formkonstnärerna i Sverige. De statliga utställningsarrangörerna är få och anlitar få svenska konstnärer, och de regionala museerna gör endast i liten utsträckning utställningar där samtidskonstnärer anlitas. De kommunala och ideella arrangörerna har inte de resurser som krävs för att erbjuda skäliga arvoden och ersättningar för bild- och formkonstnärer.

Den svenska förvaltningsmodellen, dvs självstyret på statlig, regional och kommunal nivå, gör att ansvaret för offentligt underfinansierade utställningar (och andra brister i det offentliga finansiering av konst och kultur), med dåliga villkor och ersättning för medverkande bild- och formkonstnärer som följd, inte uppmärksammas och åtgärdas. Detta är ett stort problem som behöver få en lösning. Här behövs kraftfulla åtgärder för att lyfta bild- och formkonsten och bild- och formkonstnärerna.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att:

- **kulturdepartementet utreder hur stat, regioner och kommuner, liksom ideella arrangörer skall kunna säkerställa att bild- och formkonstnärer får skäliga ersättningar när de genomför utställningsuppdrag för offentligfinansierade utställningsarrangörer, både från privat och offentlig sektor,**
- **MU-avtalet revideras för att möta utmaningarna för bild- och formkonstnärerna och utveckla deras arbetsmarknad,**
- **sanktioner införs för den som tillämpar oskäliga villkor.**

7.3.2 Stärk stödet för konstnärer

Utredningen föreslår här en permanent förstärkning från 2024 av statens stipendier till konstnärer att förmedlas via Konstnärsnämnden. Det innebär för bild- och formkonstnärer att:

- **Konstnärsnämndens anslag för bidrag till bild- och formkonstnärer förstärks med 15 miljoner kronor årligen (anslag 5:2, ap. 1).**

---

14 Kulturrådet, *MU-avtalet*, rapport, oktober 2021, s. 10,13-14.

- Konstnärsnämndens anslag för långtidsstipendier förstärks med 3 miljoner kronor årligen (anslag 5:2, ap. 4). Långtidsstipendierna fördelas mellan de olika konstområdena och vi kan idag inte se hur stor andel som kommer att fördelas till bild- och formkonstnärer.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget men uppmanar regeringen att utreda hur anslaget till bild- och form bör skrivas upp för att motsvara kostnadsökningar, inflation och förändring av bild- och formområdets ekonomiska och sociala villkor.

7.3.3 Stärk kultursamverkansmodellen

Utredningen föreslår att den statliga finansieringen av kultursamverkansmodellen (anslag 1:6, ap. 1) förstärks med 100 miljoner kronor årligen 2022-2023 som en del av återstarts- och utvecklingsstödet (se 7.2.2) och som en permanent förstärkning från och med 2024.

Vi stödjer förslaget att förstärka bidraget till regional kulturverksamhet under anslag 1:6 med 100 miljoner kronor årligen från 2024, men anser att kultursamverkansmodellen måste förstärkas betydligt, och anpassas till regionernas särskilda ansvar, enligt förordningen om stöd till regional kulturverksamhet, att främja en god tillgång för länets invånare till professionell bild- och formkonst.

Se i övrigt våra kommentarer till utredningens förslag under 7.10.2

I dag går bara någon procent av de statliga och regionala anslagen inom kultursamverkansmodellen till professionell bild- och formverksamhet.¹⁵ En förstärkning på 100 miljoner kronor utslaget på alla regioner och alla konstformer kommer inte att innebära en reell förstärkning av bild- och formkonstnärernas situation. Här krävs betydligt mer omfattande satsningar. Utredningen föreslår att en utveckling inom bild- och formområdet kan vara att inkludera fler kommunala konsthallar i modellen. Det räcker inte på långa vägar för att det offentliga skall kunna betala skäliga ersättningar. I Kulturrådets översyn av MU-avtalet gick en enkät ut till hela 163 kommunala konsthallar.¹⁶ I dag är bara sex konsthallar med bland de verksamheter som tagits in i kultursamverkansmodellen. Här behövs en översyn och förändring på strukturell nivå för att säkerställa att utställningsverksamhet kan bedrivas på ett sätt som gör att regionerna kan främja en god tillgång för sina invånare till professionell bild- och formkonst.

---

15 Kulturrådet, *Kultursamverkansmodellen - Uppföljning av ekonomi, personal och aktiviteter 2020*, rapport, 2020, s. 19.

16 Kulturrådet, *MU-avtalet*, rapport, oktober 2021.

7.3.4 Stärk förutsättningarna för civilsamhällets kulturaktörer

Utredningen föreslår en förstärkning, från 2024, av Kulturrådets bidragsgivning inom anslagsområde 1:2 med 3,5 miljoner. Inom anslagsområdet fördelar Kulturrådet bidrag till flera ändamål, bland annat till riksorganisationer inom civilsamhället, nationella minoriteters kulturverksamhet och centrumbildningar. I utredningen står att: "Pandemin har visat på den stora betydelse som civilsamhällets aktörer har för möjligheten att skapa och ta del av kultur i hela landet men även som samarbetspart och inkomstkälla för professionella konstnärer".

Vi välkomnar förstärkningar som går till att betala skäliga ersättningar till konstnärerna. I Kulturrådets riktlinjer för detta anslagsområde anges att stödet, förutom att främja den konstnärliga och kulturella verksamhet som de här organisationerna bedriver, ska gå till förvärv av konst och konstnärlig gestaltning.

Däremot beklagar vi att inte utredningen tydligare fångar upp hur viktig roll centrumbildningarna har, inte minst i sin roll som förmedlare av uppdrag. Vi anser att centrumbildningarna bör förstärkas ytterligare. Det gäller också organisationer med ett konstfrämjande uppdrag.

7.3.5 Långsiktiga stöd

Utredningen föreslår att Kulturrådet ska kunna fördela fleråriga verksamhetsbidrag till det fria kulturlivet. Syftet med förslaget är att skapa långsiktighet för mottagare av verksamhetsbidrag inom områdena musik, scenkonst samt bild och form. Dessutom föreslås att regeringen ska utreda hur större ekonomisk långsiktighet kan uppnås även för statliga och regionala institutioner.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget.

Vi hoppas att förslaget kan bidra till en stabilare arbetssituation och längre planeringshorisont som länge varit efterfrågad av aktörer med utställningsverksamhet och andra typer av projektbaserade verksamheter som löper över flera år. **Det är emellertid viktigt att stödet tar ordentlig höjd för skäliga ersättningar till bild- och formkonstnärer enligt MU-avtalet. Annars låses ett oskäligt ersättningssystem in på flera år.**

7.4 Stärk internationellt utbyte och samverkan

Utredningen föreslår att stödet till internationellt utbyte och samverkan som Kulturrådet fördelar inom anslag 1:2 förstärks med 16 miljoner kronor från och med 2022. Förslagets syfte är tvådelat och handlar både om att främja svenska kulturaktörers möjligheter att verka på en internationell marknad och att främja det kreativa utbytet med konst- och kulturaktörer i andra länder

Konstnärernas Riksorganisation anser att Kulturrådets bidrag till internationellt utbyte och samverkan är viktigt för detta syfte och bör stärkas.

Utredningen bedömer att Konstnärsnämnden är bäst lämpad att göra avvägningen mellan stöd för internationellt utbyte och andra stipendier och bidrag till enskilda konstnärer, och väljer därför att inte presentera några särskilda förslag på detta område. Kulturrådets krisstöd har däremot kunnat sökas av enskilda konstnärer som samarbetar i grupp kring internationella projekt. Det är en form av bidragsgivning som också skulle kunna fortsätta efter pandemin.

Konstnärernas Riksorganisation förordar att Kulturrådets bidrag till internationellt utbyte och samverkan ses över så att även enskilda konstnärer som arbetar i grupp eller i tillfälliga samarbeten skall kunna söka stöd för internationellt utbyte och samverkan.

7.4.1 Medfinansiera projekt inom Kreativa Europa

Utredningen föreslår att 4 miljoner kronor av Kulturrådets bidrag till allmän kulturverksamhet avsätts för medfinansiering av svenska kulturaktörers medverkan i projekt inom EU-programmet Kreativa Europa, och att Kulturrådet får i uppdrag att utveckla formerna för ett särskilt stöd för medfinansiering inom Kreativa Europa.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget.

7.5 Stärk trygghetssystemen

Utredningen presenterar få förslag som rör hindren för kulturutövares tillgång till trygghetssystemen, vilket hänvisas till det arbete som pågår inom detta område. De förslag som utredningen lämnar i det här avsnittet handlar om insatser för att stärka konstnärers tillgång till trygghetssystemen som inte ingår i det pågående arbetet.

Att komma till rätta med bild- och formkonstnärernas bristande eller obefintliga tillgång till trygghetssystemen är ju en av Konstnärernas Riksorganisationens mest centrala frågor, som vi har kämpat för under många år. Vi konstaterar, såsom även återstartsutredningen gör, att pandemin har gjort de sprickor i trygghetssystemen som missgynnar bild- och formkonstnärer blivit akuta och synliga.

Vi välkomnar de utredningar som nu är under arbete, när det rör a-kassan och sjukpenninggrundande inkomst för kulturarbetare och enskilda näringsidkare, och att det görs ordentliga ansträngningar för att inkludera bild- och formkonstnärer.

7.5.1 Utred hur stipendier ska hanteras i trygghetssystemen

Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning om hur perioder med statliga stipendier kan göras överhoppningsbara så att konstnärer kan basera sin a-kassa eller sjukpenninggrundande inkomst på arbete och inkomster före stipendieperioden.

Vi stödjer förslaget om att tillsätta en utredning om hur stipendier ska hanteras i trygghetssystemen.

Återstartsutredningen drar slutsatsen att perioder med statliga stipendier bör göras överhoppningsbara. Detta kommer inte vara tillräckligt för våra medlemsgrupper. **Stipendierna i sig måste göras sjukpenninggrundande utan att nivån på stipendiebeloppet sänks. Stipendierna är en mycket viktig grundsten för skapandet av fri konst.**

7.5.2 Utveckla informationen om trygghetssystemen

Utredningen föreslår att Försäkringskassan, med hjälp av expertis från Konstnärsnämnden, bör få i uppdrag att följa upp och vidareutveckla det arbete som myndigheten bedrev 2020 med att utveckla informationen till egenföretagare och personer som har en kombination av inkomstkällor och anställningsformer.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget, men framhåller vikten av att bild- och formkonstnärernas yrkesorganisationer bjuds in att bidra till det arbetet för att informationen skall bli relevant för de grupper vi företräder.

7.6 Ta till vara digitaliseringens möjligheter

7.6.1 Digitalisera kulturarvet

Utredningen föreslår att regeringen avsätter 150 miljoner kronor 2022 samt 325 miljoner kronor 2023 och 2024 för en satsning på digitalisering av kulturarvet. Satsningen ska inriktas på digitalisering av samlingarna inom arkiv, bibliotek och museer.

Vi i Konstnärernas Riksorganisation ställer oss frågande till om det är rimligt att lägga hela 800 miljoner kronor, en oproportionerligt stor andel av utredningens satsningar, på detta förslag och om förslaget verkligen bidrar på ett effektivt sätt till kulturlivets återstart. Vi föreslår att satsningar på motsvarande samma belopp istället går till att stärka det befintliga kulturlivets infrastruktur.

Utredningen skriver att det ”Inom hela kulturarvssektorn finns behov av att tillgängliggöra en större del av samlingarna digitalt och av samlingsvårdande insatser.” samt att satsningen även bör innefatta ”kompetensutvecklande insatser, samordning och utveckling av gemensam infrastruktur”.

Vi tvivlar inte på att kulturarvssektorn har det behov som utredaren beskriver men ifrågasätter om en sådan satsning verkligen hör hemma i en återstart av ett kulturliv som på många sätt handlar om insatser för att stärka det som kommer att bli framtidens kulturarv.

7.6.3 Analysera konsekvenser och behov kopplade till ny upphovsrättslagstiftning

Utredningen föreslår att Konstnärsnämnden får i uppdrag att löpande bevaka och analysera vilka konsekvenser implementeringen av EU:s upphovsrättsdirektiv (det så kallade DSM-direktivet) får för konstnärers möjligheter att verka i det digitala landskapet. Uppdraget ska redovisas till regeringen i Konstnärsnämndens årsredovisning. Patent- och registreringsverket (PRV) ska bistå Konstnärsnämnden i uppdragets genomförande. I det förlängda uppdraget bör ingå att undersöka och definiera konstnärernas behov av stöd för att verka i den digitala miljön samt nyttja, tillvarata och säkerställa rättigheterna till sina verk.

Vi i Konstnärernas Riksorganisation förutsätter att Konstnärsnämnden, PRVs och andra myndigheters uppdrag kring konstnärers möjligheter med mera, precis som för andra branscher, bevakas i samråd med intresse- och yrkesorganisationer. Myndigheterna har inte själva den insyn i konstnärernas vardag som krävs för en sådan bevakning.

Konstnärernas Riksorganisation är redan idag remissinstans i de lagförslag som rör konstnärlig verksamhet, däribland upphovsrätt, och har med utgångspunkt i den ingående kunskap, erfarenhet och kompetens vi har i dagsaktuella frågor och problem, skrivit svar på hur föreslagen lagtext, vad gäller det nu aktuella DSM-direktivet, bör utformas för att säkerställa stöd för konstnärernas rättigheter, och har deltagit i arbetet med, och står bakom, KLYS och Bildupphovsrätts yttranden avseende föreslagen ny lagtext.

7.6.4 Kompetenshöjande insatser om upphovsrätt

Utredningen föreslår att Patent och registreringsverket (PRV) får i uppdrag att samverka med Konstnärsnämnden för att utveckla kompetenshöjande insatser. Utredningen anger att: “De kompetenshöjande insatserna bör ske i samverkan mellan myndigheter och konstnärernas organisationer” och att myndigheterna i sin information bör “hänvisa till de organisationer som arbetar med att ge stöd i upphovsrättsliga frågor inom kulturområdet”.

Vi vill inskräpa att det är av högsta vikt att yrkesorganisationerna, såsom Konstnärernas Riksorganisation, som har expertkunskaper inom sina respektive områden bjuds in att delta i detta arbete.

Vi förutsätter att Konstnärsnämnden, PRVs och andra myndigheters uppdrag kring utbildning, information mm till konstnärer med mera, precis som för andra branscher, utformas i samråd och samverkan med upphovsrätts- och yrkesorganisationer. Myndigheterna har inte själva den insyn i konstnärernas vardag som krävs för att ta fram ett material som kan fungera för bild- och formkonstnärer.

Vi förutsätter också att de kompetenshöjande insatser som sker även riktas till de offentliga och privata aktörer som ingår avtal med bild- och formkonstnärer och nyttjar upphovsrätt i sin verksamhet. Vår erfarenhet är att det ofta är brister i avtals- och upphovsrättskompetens hos privata och offentliga aktörer, som leder till problem i branschen, dåliga villkor och uteblivna ersättningar. Det blev tydligt under pandemin då fysiska utställningar och programpunkter istället förmedlades digitalt, utan att rättighetsfrågan diskuterades eller ersättningen till uphovspersonen ändrades.

7.6.5 Stärk rådgivningen om upphovsrätt.

Utredningen föreslår att konstnärernas upphovsrätts- och yrkesorganisationer ska kunna beviljas statliga medel i syfte att utvidga och stärka den egna kunskapsuppbyggnaden och rådgivningen när det gäller upphovsrätt. Motsvarande gäller för beställarsidans yrkesorganisationer. Utredningen föreslår att 5 miljoner kronor avsätts för ändamålet från och med 2022 och att Kulturdepartementet utreder hur detta kan genomföras.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget men anser att 5 miljoner kronor inte är tillräckligt.

7.6.6 Följ kulturlivets förutsättningar att producera och tillgängliggöra kultur digitalt

Utredningen föreslår att Kulturdepartementet håller sig informerat om utvecklingen av kulturinstitutioners och andra kulturaktörers ekonomiska förutsättningar att tillgängliggöra kultur digitalt, bland annat med hänsyn till upphovsrättsliga kostnader. Syftet är att ta fram underlag som möjliggör att regeringens eventuella framtida satsningar på digitalt tillgängliggjord kultur blir ändamålsenliga och ekonomiskt hållbara.

Vi stödjer förslaget men anser att det är av största vikt att Kulturdepartementet för en dialog med Konstnärernas Riksorganisation och andra yrkesorganisationer när underlag och förslag tas fram för att säkerställa att framtida satsningar på digital kultur också blir långsiktigt hållbara.

7.7 Förbättra förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar

Konstnärernas Riksorganisation kommer att lämna inspel till och ha dialog med utredningen Kreativa Sverige där vi utvecklar våra förslag och resonemang.

7.7.2 Fördela exportstöd

Konstnärernas Riksorganisation stödjer Återstartsutredningens förslag att Kulturrådet fortsatt får i uppdrag att i samverkan med Tillväxtverket fördela exportstöd till mellanledet inom områdena litteratur, dramatik, scenkonst, bild- och formkonst och musik.

Fördelningen av bidrag ska göras av Kulturrådet som har expertkunskap om kultursektorns aktörer. Kulturrådet tillförs 5 miljoner kronor årligen från och med 2022 för detta ändamål. **Vi anser dock att det är viktigt att även beakta villkor och effekterna för de samarbetspartners och konstnärer/kulturskapare som stödmottagarna anlitar i sina projekt.**

7.7.3 Utveckla och samordna politiken för kulturella och kreativa näringar

Frågor om kulturella och kreativa näringar (KKN) och bild och formkonstnärernas villkor spänner över en rad politikområden som behöver en närmare dialog och samordning. Under rubriken Utveckla och samordna politiken för kulturella och kreativa näringar, i Återstartsutredningen, föreslås att etablera ett kontor för kulturella och kreativa näringar på Regeringskansliet.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget att etablera ett samordningskontor för KKN på Regeringskansliet, där det tydliggörs att bild- och formkonstnärers och frilansande kulturskapares villkor ingår.

Avsaknaden av samverkan mellan politikområden har länge varit ett problem när det gäller att förbättra förutsättningarna för många bild- och formkonstnärers företag. Det är därför av stor vikt att samordningen omfattar företagens nuvarande behov och problem i strukturerna, exempelvis problem inom ramen för trygghetssystemet, frågor som rör skatterättsliga regler och förståelse för hur dessa påverkar bild- och formkonstnärernas företag, upphovsrätten/digitaliseringen och LOU för enskilda bild- och formkonstnärers företag.

Konstnärernas Riksorganisation vill även betona behovet av ett tydligt kulturskaparperspektiv i hela kedjan när det gäller den samverkan som nämns i direktivet till utred-

ningen Kreativa Sverige mellan de relevanta aktörer som arbetar med främjande av kulturella och kreativa näringar såväl nationellt som regionalt och lokalt.

Nationell KKN-strategi

Konstnärernas Riksorganisation välkomnar den KKN-utredning, Kreativa Sverige, som nu tillsatts och utgår ifrån att utredningen har ett tydligt konstnärs-/kulturskaparperspektiv.

Då utredningstiden är kort och förslagen i strategin ska främja långsiktig och hållbar utveckling under den kommande tioårsperioden vill **Konstnärernas Riksorganisation understryka** att när det gäller bild- och formkonstnärernas enskilda företag som utgör del kärnan i de kulturella och kreativa näringarna så krävs att ett särskilt utvecklingsarbete på flera nivåer inryms i förslagen.

Samordna KKN-satsningar med regional utveckling och besöksnäring

Konstnärernas Riksorganisation bevakar och lämnar yttranden över samtliga förslag till regionala kulturplaner från de regioner i Sverige som ingår i kultursamverkansmodellen.

Kulturen spelar en viktig roll för besöksnäringen i hela landet och besöksnäringen är prioriterad i de regionala kulturplanerna. Likväl är fortfarande mycket av KKN-skrivningarna i planerna av tradition kopplade till utveckling av regionens besöksnäringar, kulturmiljöer och kulturarv, se *KLYS Tendensrapport 2021*, avsnitt 3.6 om KKN i kulturplanerna.

Konstnärernas Riksorganisation anser att kulturens roll och möjligheter för utveckling av besöksnäringen, regional utveckling och strategier för levande städer bör synliggöras och inkluderas i ekonomiska satsningar som görs inom ramen för besöksnäringen och regional utveckling.

KKN-företag inom kultur bör finnas representerade i regionala dialogforum för besöksnäring och regional utveckling samt i strategier för levande städer och Gestaltad Livsmiljö.

Stöd KKN-sektorn genom tydligare samarbete med högre utbildning och forskning

Återstartsutredningen skriver att utvecklingen av KKN är beroende av att det skapas kunskap om sektorn och dess bidrag till olika delar av samhället och lyfter som exempel forskning om hur den digitala marknaden och andra utvecklingar i näringslivet påverkar konstnärers verksamheter och villkor.

Konstnärernas Riksorganisation ser positivt på att det knyts forskning och lärande till KKN-området som inkluderar konstnärers och kulturskapares perspektiv, processer och metoder. Konstnärliga processer och metoder bör även användas som utgångspunkt i såväl utbildningar som forskningsprojekt.

Inkludera KKN i innovations- och digitaliseringssatsningar

Återstartsutredningen pekar på hur pandemin snabbat på strukturomvandlingen av digital produktion och distribution inom flera delområden, bland annat film, tv, bokförlag, scenkonst och musik. ”Det har i många fall inneburit betydande kostnader och oklara betalningsmodeller, inte minst för upphovspersoner”.

Konstnärsnämndens återrapportering *Digitaliseringens konsekvenser för konstnärernas villkor* (2021-05-31) togs fram i dialog med konstnärernas/kulturskaparnas yrkes- och upphovsrättsorganisationer. I rapporten presenteras utmaningarna med förändrad marknadsstruktur tydligt, sid 12, och att konstnärsperspektivet behöver vara en del i utvecklingen av nya modeller.

Konstnärernas Riksorganisation understryker vikten av att innovations- och digitaliseringssatsningar har ett tydligt konstnärsperspektiv och att konstnärerna inkluderas tidigt i utvecklingen av och tillgången till dem.

Följ och ge stöd i frågor om immaterialrätt och exportfrämjande

Ett av KKN-kontorets uppdrag i återstartsutredningen är ”att följa och ge stöd i de frågor om immaterialrätt som påverkar KKN. Utmaningarna vad gäller immaterialrätt skiftar dock mellan KKN:s olika branscher, vilket gör att behoven av samordning kring varumärkesskydd med mera ser olika ut. Det gäller också behovet av utbildning när det gäller immateriella rättigheter”.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer utredningens förslag att ”Kulturskaparnas upphovsrättsorganisationer och yrkesförbund ska kunna beviljas statliga medel i syfte att utvidga och stärka den egna kunskapsuppbyggnaden och rådgivningen när det gäller upphovsrätt.”

Team Sweden KKN

En viktig del av Sveriges arbete för att främja export inom KKN är nätverket Team Sweden KKN. KKN-kontoret kommer att fungera som samarbetspartner till Team Sweden KKN.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer fortsättningen av ett Team Sweden KKN.

7.7.4 Utveckla statistik och analys

Konstnärernas Riksorganisation håller med utredningen om att det saknas tillräckligt med tillgänglig statistik över de kulturella och kreativa näringarna och tycker det är bra att utredningen Kreativa Sverige enligt sitt direktiv också tittar närmare på detta.

Resonemanget i utredningen kretsar kring hur myndigheter ska kunna fatta ändamålsenliga beslut utifrån statistiken och analyser och det är bra. Men det saknas resonemang om hur det enskilda företaget eller olika branschaktörer och yrkesorganisationer ska kunna ta del av statistik och analyser som är relevanta för det egna företaget eller den egna branschen och därigenom kunna fatta beslut för utveckling av sin verksamhet.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att det ska ges möjligheter för branschorganisationer/branschaktörer att kunna söka stöd för egna branschanalyser.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår också att det ska finnas möjligheter att tillgå medel till eller kompetensstöd för egen uppföljning och analys av särskilt intressanta utvecklingsprojekt. Så att ett gemensamt lärande skapas som process.

7.7.5 Förbättra tillgång till innovationsstöd

En problematik för egenföretagande kulturskapare är att de har svårt att finna och kvalificera sig till offentliga stöd riktade till näringslivet. Det gäller på både statlig, regional och kommunal nivå.

Återstartsutredningen föreslår att Vinnova ges i uppdrag att tillsammans med berörda kulturmyndigheter ta fram förslag på hur den innovation som skapas inom KKN kan stödjas inom ramen för de områden som Vinnova arbetar med.

Konstnärernas Riksorganisation anser förslaget vara bra men uppdraget måste naturligtvis ske inte bara i samverkan med andra myndigheter och berörda parter utan även med representanter från bild- och formkonstnärerna och andra konstnärer/ kulturskapare från olika KKN-branscher.

Konstnärernas Riksorganisation föreslår att det knyts en dialog eller en referensgrupp med representanter från KKN-branscherna, däribland enskilda konstnärer/kulturskapare och andra branschaktörer, till uppdraget och att förslaget som Vinnova tar fram går på remiss.

För att utveckla KKN-området måste en dialog föras direkt med konstnärer/kulturskapare eller dess intresse/yrkesorganisationer. Perspektivet måste vidgas till det att konstnären/kulturskaparen är den som är med och driver utvecklingen av KKN. Det är då det skapas innovation och hållbar tillväxt.

7.8 Stärk kulturskolan och kultur i skolan

7.8.1 Förbättra kulturskolornas möjligheter till långsiktigt utvecklingsarbete

Utredningen föreslår att Kulturrådets utvecklingsbidrag till kommunal kulturskoleverksamhet förstärks permanent så att det från och med 2023 uppgår till 200 miljoner kronor om året.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget att stärka kulturskolan i enlighet med utredningens förslag.

Vi tycker det är av stor vikt att barn och unga i hela landet – oavsett socioekonomisk bakgrund – tidigt får möjlighet att utöva konst och får möjlighet att ta del av professionell konst. Det är avgörande för att främja hållbarhet och mångfald i konstlivet.

7.8.2 Utred behov av ytterligare insatser för kulturskolan

Utredningen föreslår att Regeringen tillsätter en utredning med uppdraget att analysera om det behövs ytterligare insatser för att främja en jämlik tillgång till kulturskoleverksamhet i hela landet. Utredningen bör särskilt undersöka lämpligheten i att införa en kulturskolelag alternativt en regional samordnande funktion för kulturskolor.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer utredningens förslag men framhåller vikten av att säkerställa att existerande bild- och formverksamheter som drivs i regional eller kommunal regi eller med stöd av regioner eller kommuner inte drabbas av en sådan lagstiftning som utredningen föreslår, till exempel genom att kommuner eller regioner väljer bort befintliga bild- och formverksamheter som exempelvis konsthallar.

7.8.3 Främja förutsättningarna för kultur i skolan

Utredningen föreslår att Skolverket får i uppdrag att främja samarbete mellan skolväsendet och kulturaktörer i syfte att uppnå skolans mål. Uppdraget bör genomföras i samråd med Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer utredningens förslag men uppmanar Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet att konsultera konstnärernas yrkesorganisationer inför ett sådant uppdrag.

7.9 Bredda deltagandet och minska snedrekryteringen i kulturlivet

Utredningen föreslår att återstarts- och utvecklingsstödet som tas upp i avsnitt 7.2.2 bland annat ska kunna användas till att initiera insatser för att bredda deltagandet och riva hinder som bidrar till snedrekrytering i kulturlivet (exempelvis till konstnärliga högskolor, konstnärsyrket och andra yrken i kultursektorn). I det här avsnittet lämnar utredningen två ytterligare förslag för att främja breddat deltagande och motverka snedrekrytering i kulturlivet.

Konstnärernas Riksorganisation instämmer att snedrekryteringen inom konstnärsyrket bör minskas men hävdar att den enskilt viktigaste insatsen som är effektiv för att motverka snedrekryteringen är att konstnärer får skäliga arvoden och ersättningar för det arbete de lägger ner på uppdrag. Skäliga ersättningar, tryggare arbetsförhållanden och goda villkor gör det möjligt för fler att söka sig till yrket.

7.9.1 Analysera och kartlägg orsaker till ojämlikt deltagande

Utredningen föreslår att Myndigheten för kulturanalys får i uppdrag att analysera och kartlägga hinder för jämlikt deltagande i kulturlivet.

Konstnärernas Riksorganisation anser att detta är ett viktigt förslag och vi ställer oss positiva till det.

7.9.2 Praktiskt lärande för breddat deltagande och mot snedrekrytering

Utredningen föreslår att Kulturrådet får i uppdrag att organisera och genomföra ett eller flera arbetsseminarier i syfte att främja arbetet med breddat deltagande och mot snedrekrytering i det offentligt finansierade kulturlivet. Uppdraget ska genomföras 2022–2023. Kulturrådet tillförs 1 miljon kronor för uppdragets genomförande.

Konstnärernas Riksorganisation stödjer förslaget och deltar gärna i dialog med Kulturrådet om frågor som rör snedrekrytering i bild- och formkonstsektorn.

7.10 Utveckla kulturpolitikens inriktning

7.10.2 Utred hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas

Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att undersöka om, och i så fall hur, kultursamverkansmodellen kan utvecklas.

Vi stödjer förslaget att regeringen utreder hur kultursamverkansmodellen fungerat sedan den sjösattes, och särskilt beakta hur medlen kan fördelas på ett mer rättvist sätt mellan de olika kulturområdena, hur bild- och formkonstnärernas villkor kan förbättras och infrastrukturen stärkas och hur modellen bättre kan bidra till att uppfylla regionernas ansvar enligt förordningen om stöd till regional kulturverksamhet (2010:2012) §4 att främja en god tillgång för länets invånare till professionell bild- och formkonst.

Både kommuner och regioner är viktiga för bild och formkonstnärernas arbetsmarknad. När kommunerna i framtiden ställs inför ekonomiska utmaningar så finns risken att många kommunala och regionala konststämningarna läggs ned med katastrofala konsekvenser inte bara för det lokala konstlivet utan för konstsvetige i stort.

Se i övrigt våra kommentarer under avsnitten 7.3.3.

7.10.3 Stöd utvecklingen av en nationell plattform för utställningsaktörer inom bild- och formkonst

Utredningen föreslår att en organisation får statligt stöd för att utveckla en nationell plattform för utställningsarrangörer inom samtida bild- och formkonst. Stödet bör uppgå till 1 miljon kronor per år.

Vi i Konstnärernas Riksorganisation ser positivt på förslaget, men hävdar vikten av att det ingår i organisationens uppdrag att ha kontinuerlig dialog med oss.

7.10.4 Utred förutsättningarna för en kulturstiftelse

Utredningen föreslår att det skall utredas hur förutsättningarna för bildandet av en kulturstiftelse där statliga medel och privata medel matchas.

Konstnärernas Riksorganisation ställer sig avvaktande till förslaget. Vi anser att det är viktigt att frågor som rör offentlighetsprincipen, transparens och principen om armlängds avstånd beaktas i stiftelser av det här slaget.